

เจ้าแม่ลิมกอเหนี่ยว

🕒 นำเสนอเมื่อ 22 ก.ค. 2551

ศาลเจ้าแม่ลิมกอเหนี่ยว หรือที่มีชื่อเป็นทางการว่า ศาลเจ้าเล่งจูเกียง เป็นศาลเจ้าเก่าแก่คู่บ้านคู่เมืองของ จ.ปัตตานีมาตั้งแต่โบราณ ตั้งอยู่ที่ถนนอาเนาะรู อำเภอเมือง ปัตตานี ซึ่งเป็นปูชนียสถานอันทรงความศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งของจังหวัดปัตตานี เดิมศาลเจ้านี้มีชื่อเรียกว่า "ศาลเจ้าซูกัง" ตามหลักฐานที่จารึกอยู่ในศาลเจ้า ปรากฏว่า ตั้งขึ้นเมื่อวันชัยมงคล ปีวุนและที่ ๒ ศักราชราชวงศ์เหม็ง ตรงกับปีพุทธศักราช ๒๑๑๗ ในรัชสมัยของสมเด็จพระมหาธรรมราชา แห่งกรุงศรีอยุธยา แม่ศาลเจ้านี้จะตั้งมาเก่าแก่นับได้หลายศตวรรษ แต่ด้วยบุญญาภิหารของเจ้าแม่ลิมกอเหนี่ยว ศาลเจ้านี้จึงมีความเจริญรุ่งเรือง และเป็นที่ศรัทธาของสาธุชนเสมอมามิได้ขาด

ส่วน ตำนานของเจ้าแม่ลิมกอเหนี่ยว นั้นมีบันทึกไว้ในหลายแห่ง มีเรื่องราวที่เหมือนกันแต่อาจมีรายละเอียดเล็กๆน้อยๆที่แตกต่างกันไปบ้าง ตำนานของเจ้าแม่ลิมกอเหนี่ยวที่บันทึกไว้ในหนังสือ "เจ้าแม่ลิมกอเหนี่ยว ปัตตานี" จัดพิมพ์โดยมูลนิธิเทพปฏินียสถาน ระบุว่า เจ้าแม่เกิดในตระกูล "ลิม" มีชื่อว่า "กอเหนี่ยว" ฟ่านกอยู่ในมณฑลฮกเกี้ยน ประเทศจีน เป็นน้องสาวของ "ลิมเตาเคียม" หรือ "ลิมโต๊ะเคียม"

เมื่อยังเป็นเด็ก สองพี่น้องได้ศึกษาเล่าเรียนศิลปะแขนงต่างๆ จนแตกฉาน ฝ่ายพี่ชายเมื่อโตขึ้นก็ได้เข้ารับราชการ สร้างผลงานปราบโจรสลัดญี่ปุ่นจนได้รับการแต่งตั้งเป็น "ขุนพลเซ็กกิกวง" คุมกองทัพเรือ แต่ต่อมาเขาถูกใส่ร้ายว่าคบกับโจรสลัด จนทางการออกประกาศจับ จึงได้ตีฝ่าวงล้อมของทหารหลวงหนีออกทะเลไปยังเกาะไต้หวัน

ลิมโต๊ะเคียม เห็นว่าทัพหลวงยังคงติดตามโจมตี ประกอบกับถูกโจรสลัดรังควาญอยู่ตลอด จึงเดินทางต่อไปทางเกาะลูซอน (ฟิลิปปินส์ในปัจจุบัน) แล้วเข้าไปยังเวียดนาม แต่บางตำนานเล่าว่า ลิมโต๊ะเคียมเขาไปอาศัยอยู่ในกรุงศรีอยุธยา และภายหลังจึงได้ย้ายมาตั้งรกรากอยู่ที่เมืองปัตตานี ที่ปัตตานี ลิมโต๊ะเคียมได้ภรรยาเป็นชาวปัตตานีและเขาริเป็นมุสลิมตามภรรยา

ฝ่าย ลิมกอเหนี่ยว ผู้เป็นน้องสาว เมื่อเห็นว่าพี่ชายขาดการติดต่อ ไม่ได้ส่งข่าวคราวเป็นเวลานาน จนมารดาซึ่งอยู่ในวัยชราล้มป่วยเป็นประจำด้วยความกตัญญูจึงอาสาออกเดินทางไปตามพี่ชายให้กลับมาเยี่ยมบ้าน

ในวันเดินทาง ลิมกอเหนี่ยวได้เข้าไปร่ำลามารดา และลั่นสัจจวาจาไว้ว่า "หากแม่พี่ชายไม่ยอมกลับมาหามารดาแล้วไซ้รต์นก็จะไม่มีชีวิตอยู่อีกต่อไป"

ลิมกอเหนี่ยว กับญาตินำเรือออกทะเลเป็นเวลาหลายเดือน กระทั่งเข้าเขตเมืองปัตตานี ก็ได้จอดทอดสมอไว้ริมฝั่ง ลิมกอเหนี่ยวเดินเข้าไปในเมืองและพูดคุยกับชาวบ้านจนได้ความว่า ลิมโต๊ะเคียม พี่ชายยังมีชีวิตอยู่ และได้ดิบได้ดีเป็นใหญ่อยู่ที่นี้ จึงได้เข้าไปหาและชวนพี่ชายให้กลับไปเยี่ยมบ้านเกิด แต่ ลิมโต๊ะเคียม ได้รู้ตรองดูแล้วเห็นว่าหากกลับไปตอนนี้จะสร้างความลำบากให้แก่ตน เนื่องจากยังติดประกาศจับของทางการ ขณะที่ความเป็นอยู่ทางนี้ก็มีความสมบูรณ์ดีอยู่ จึงตัดสินใจกล่าวกับน้องสาวว่า

"ตนาหาใช่เนรคุณทอดทิ้งมารดาและน้องสาวไม่ แต่เหตุที่ทางการจีนกล่าวโทษว่าคบกับโจรสลัดสร้างความอับอายจนต้องพลัดพรากมาอยู่ที่นี้ ตนอยู่ทางนี้ก็มีการก่อกบฏมากมาย อีกทั้งได้รับปากกับเจ้าเมืองว่าจะก่อสร้างมัสยิดให้ (มัสยิดกรือเซะ) จึงไม่สามารถกลับไปไหนขณะนี้"

ลิมกอเหนี่ยวเมื่อได้ยินดังนั้น ก็คิดว่าจะหาโอกาสอ้อนวอนพี่ชายให้กลับไปให้จงได้ จึงขอพำนักอยู่ในปัตตานีต่อ

ในขณะนั้นเจ้าเมืองตานีกำลังก่อสร้างมัสยิดเพื่อใช้ประกอบศาสนกิจโดยมอบให้ลิมโต๊ะเคียมเป็นนายช่างออกแบบและก่อสร้าง ลิมโต๊ะเคียมได้ลูกศิษย์และใจให้กับงานที่ได้รับมอบหมาย ยิ่งทำให้ลิมกอเหนี่ยวเกิดความโกรธและน้อยใจในตัวพี่ชายพยายามอ้อนวอนพี่ชายให้เห็นแก่มารดาก็ไม่สำเร็จ จึงได้สาบแช่งไว้ว่า "แม่พี่ชายจะมีความสามารถในการก่อสร้างเพียงใดก็ตาม แต่ขอให้สร้างมัสยิดนี้ไม่สำเร็จ" และแอบไปผูกคอตายที่ต้นมะม่วงหิมพานต์ด้านข้างมัสยิดที่กำลังก่อสร้าง

ลิมโต๊ะเคียมเมื่อสูญเสียน้องสาวก็เสียใจมาก จึงจัดการศพตามประเพณีอย่างสมเกียรติ พร้อมกับสร้างสูงชันขึ้นที่ "หมู่บ้านกรือเซะ" แล้วทำการก่อสร้างมัสยิดต่อไปจนเกือบเสร็จอยู่ในชั้นก่อสร้างโดมหลังคา วันหนึ่งเกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันฟ้าผ่าลงมายังโดมที่กำลังสร้างจนเสียหายหมดทั้งๆที่ไม่มีวีแววพายุฝนแต่อย่างใด ลิมโต๊ะเคียมจึงทำการก่อสร้างโดมหลังคาใหม่ แต่แล้วสิ่งที่ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้นอีก คือเกิดฟ้าผ่าลงมายังยอดโดมอีกครั้ง ทำให้ลิมโต๊ะเคียมนึกถึงคำสาบแช่งของลิมกอเหนี่ยวขึ้นใจ จึงเกิดความท้อใจเลิกการก่อสร้างมัสยิดเพราะคิดว่าคำสาบแช่งของน้องสาวมีความศักดิ์สิทธิ์

เล่ากันว่า ลี้มก้อเหนี่ยว ได้แสดงความศักดิ์สิทธิ์ให้เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวเรือและผู้สัญจรไปมาในแถบนั้นเสมอ จนเป็นที่เลื่องลือไปทั่ว เป็นเหตุให้ประชาชนที่เลื่อมใสศรัทธาได้นำกิ่งตมมะม่วงหิมพานต์นางไขผูกคอตายมาแกะสลักเป็นรูปบูชาไว้สักการะและสร้างศาลให้เป็นທີ່ประดิษฐานรูปบูชา พร้อมกับขนานนามว่า “ศาลเจ้าแม่ลี้มก้อเหนี่ยว”

ปรากฏว่าเมื่อตั้งศาลแล้ว ก็มีผู้คนหลังไหลไปกราบไหว้กันมากมาย ใครมีเรื่องเดือดร้อนก็ไปบนบานให้เจ้าแม่ช่วย บ้างก็กราบไหว้ ขอให้ ทั่วมาค้าขายเจริญ และ ก็บังเกิดผลตามความปรารถนาแทบทุกคน ทำให้ความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าแม่ ลี้มก้อเหนี่ยว เลื่องลือไปยังเมืองต่างๆ

ต่อมา พระจินคณาภิรักษ์ (ต้นจูลาย ต้นสกุล “คณาภิรักษ์”) เห็นว่าศาลเจ้าแม่ตั้งอยู่ที่บ้านกรือเซะ ไม่สะดวกในการประกอบพิธี จึงทำการบูรณะศาลเจ้าชุกง บนถนนหน้านาหารู ในตัวเมืองปัตตานี และได้เชิญเชิญองค์เจ้าแม่ลี้มก้อเหนี่ยวมาประดิษฐาน ภายหลังมีชื่อว่า “ศาลเจ้าเลงจูเกียง” (ศาลเทพเจ้าแห่งความเมตตา) หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “ศาลเจ้าแม่ลี้มก้อเหนี่ยว” มากระทั่งทุกวันนี้

งานสมโภชเจ้าแม่ลี้มก้อเหนี่ยว

งานสมโภชฉลองเจ้าแม่จัดขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนอ้าย ตามจันทรคติจีนทุกปี คือหลังจากวันตรุษจีน 15 วัน
ตรงกับจันทรคติของไทยราววันเพ็ญ เดือน 3 พิธีสมโภชจะเริ่มแต่เช้าตรู่ประมาณ 6 นาฬิกา โดยจะมีการเชิญเชิญองค์เจ้าแม่ลี้มก้อเหนี่ยว องค์ประธานพระหมอบรรพตด้วยพระหลายองค์ที่ประดิษฐานอยู่ในศาลเจ้า โดยแห่ไปตามถนนต่างๆ รอบเมือง พร้อมกับมีการเชิดสิงโต แห่ธงทิว คณะดนตรีบรรเลงตลอดทาง ส่วนประชาชนก็จะเดินตามขบวนเป็นทิวแถว ส่วนผู้ที่ห้ามเกี่ยวข้องกับระดับของเจ้าแม่และองค์อื่นๆ ปรากฏว่ามีผู้แย่งกันห้าม ถือว่าได้นิยามเป็นพิเศษ

เมื่อขบวนแห่ไปเชิงสะพานเตชานุชิต(สะพานข้ามแม่น้ำปัตตานี) ก็จะมีพิธีลุยน้ำข้ามคลอง เพื่อระลึกถึงเจ้าแม่ในอดีตที่ได้ข้ามน้ำข้ามทะเลด้วยความลำบาก ตามหาพี่ชายถึงเมืองปัตตานี เมื่อแห่รอบเมืองแล้ว ก็จะยกกลับไปที่ศาลเจ้า ซึ่งปัจจุบันได้สร้างอัญมณีให้ชุมชนนั่งชมได้สะดวก พิธีลุยไฟนี้ได้สร้างความตื่นเต้นต่อผู้ชมมาก กลางคืนก็มีมหรสพตลอดจนงาน เช่น จีวร รำวง มโนहरา และภาพยนตร์ เป็นต้น

ในสมัยก่อนนั้น ยังมีพิธีอย่างหนึ่งคือ คนทรงจะทำพิธีเอาเม็ดเจียนลั่นตัวเอง แล้วเอาเลือดเขียนยันต์ที่หน้าผากของคนที่ยกย่องเจ้าแม่ แล้วให้คนห้ามเกี่ยวเดินไปบนมัตตาบอันคมกริบขนาดโกนขนอ่อนขาดกระจุยไป โดยไม่เป็นอันตรายแต่อย่างใด แต่ภายหลังได้ถูกทางราชการบ้านเมืองฝ่ายปกครองออกคำสั่งห้ามพิธีอันหว่าดเสียวนี้เสีย คงมีแต่พิธีลุยไฟเท่านั้นที่ยังคงกระทำมาจนทุกวันนี้

อ้างอิง www.kananurak.com

มัสยิดกรือเซะกับตำนานเจ้าแม่ลี้มก้อเหนี่ยว

มัสยิดกรือเซะ ตั้งอยู่ที่บ้านกรือเซะ ตำบลตันหยงลูโละ อำเภอเมือง เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ขนาดประมาณ 15x30 เมตร สูง 6.50 เมตร เสาทรงกลมเลียนรูปแบบเสาอริคของยุโรป ช่วงประตูหน้าต่างมีทั้งแบบโค้งแหลม และมีที่คล้ายกับอิฐสมัยทวารวดีปะปนอยู่บ้าง ที่บริเวณฐานของมัสยิด จากหลักฐานที่ประมวลไว้ในเรื่องเกี่ยวกับการสร้างมัสยิดแห่งนี้ มีอยู่หลายกระแส บางกระแสกล่าววา **สุลต่านหลงยูนุส**เป็นผู้สร้าง เมื่อปี พ.ศ. 2265 เหตุที่สร้างไม่เสร็จเนื่องจากเกิดสงครามแย่งชิงราชสมบัติระหว่าง สุลต่านกับอนุชา และต่อมาเมื่ออนุชาได้รับตำแหน่งสุลต่าน ก็ได้ย้ายเมืองปัตตานีไปอยู่ ณ บ้านนุยุต จึงไม่ได้สร้างต่อ

อีกกระแสหนึ่ง มาจากตำนานเจ้าแม่ลี้มก้อเหนี่ยว ซึ่งมีอยู่ว่าพี่ชายชื่อลี้มโตะเคียม เป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง ได้เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลาม ในสมัยรายบีรู (พ.ศ. 2159-2167) แต่สร้างไม่สำเร็จ เมื่อสร้างถึงยอดโดมครั้งใด ก็พังทลายลงมาทุกครั้ง เนื่องจากนางสาวมาตามพี่ชาย ขอให้กลับเมืองจีน แต่พี่ชายไม่ยอม จึงอธิษฐานขอให้สร้างมัสยิดกรือเซะไม่สำเร็จ และตนเองได้ผูกคอตายอยู่ใกล้มัสยิดนั้น